

Árpád-házi Jolán – Jolenta węgierska, IV. Béla lánya (1234/1244-1298/1304)

Jolán IV. Béla király és a konstantinápolyi császári családból való Laszkarisz Mária lánya volt. Születési és halálozási ideje mai napig is levéltári kutatások tárgya. Csupán első öt évét tölthette a szülői házban, amely a tatárjárás idejére esett. Szülei Krakkóba vitték, és nővére, Kinga*, Szemérmes Boleszláv (*Bolesław Wstydywy*) lengyel király felesége gondjaira bízta. Testvérében Jolán megtalálta példaképét és a keresztény nő eszményét. Rokonságában számos erős hitű asszony található: nagynénje Árpád-házi Szent Erzsébet és Prágai Boldog Ágnes, nővére Szent Kinga, húga Szent Margit, unokatestvére Boldog Gertrúd és Boldog Szalóme.

1256-ban Jolán a kaliszi és gnieznói herceg, a „Jámbor” néven ismert Boleszláv felesége lett. Férjét, a korabeli szokások szerint, dinasztikus és politikai érdekek alapján családja választotta. Férje hazájába, Nyugat-Lengyelországba költöztek, és huszonhárom évig éltek házasságban. Jolán mindennapjai három gyermekük – Hedvig, Anna és Erzsébet – nevelése mellett szüntelen imádsággal, vezekléssel és jó cselekedetekkel teltek. Segített a templomokban, kórházakban, maga is gondozta a betegeket, árvákat, szegényeket – nagynénje, Szent Erzsébet példája nyomán. Férje oldalán részt vett Nagy-Lengyelország kormányzásában, emellett saját udvartartást is vezetett. Különösen fontosnak tartotta a kulturális és művészeti élet támogatását.

A lengyel fejedelem sokszor volt kénytelen harcba indulni hol a németek, hol a litvánok ellen, amikor pedig 1279-ben Boleszláv az egyik csatából halálos sebbel tért vissza, Jolán éjjel-nappal ágya mellett virrasztva készítette fel férjét a távozásra. A hatalmat ezután a Jolán által nevelt II. Przemysł vette át. Boleszláv és Jolán három lánya közül a középső, Hedvig Łokietek Ulászló, a később egyesített Lengyelország első megkoronázott királyának felesége lett. Házasságukból született a lengyel történelem egyik kiemelkedő alakja, Nagy Kázmér király és Łokietek Erzsébet, Anjou Károly Róbert magyar király felesége, Nagy Lajos anyja is.

Ezt követően a magára maradt Jolán fölosztotta vagyonát az egyház és a rokonai között, és visszatért a krakkói udvarba, Kingához. Hamarosan Kinga is megözvegyült, így a két nővér az ószandeci klarissza kolostorba vonult, ahol tizenkét évet töltöttek egészen Istennek szentelt életben.

Kinga halála után, 1292-ben Jolán átköltözött a gnieznói klarissza kolostorba, melyet férje alapított. A 10. században még ez a város volt a Piast-állam egyik székvárosa Poznań és Giecz mellett. Olyan helységekből, ahol fejedelmi palota állt, több is volt, azonban a „Dagome iudex” szerint a lengyel állam formális fővárosának Gnieznot tekintették korábban.

Jolánt apátnővé választották, egyik leánya szintén szerzetes lett, ugyanitt. Alázata, rejtve viselt szenvedései megerősítették kapcsolatát a megfeszített Krisztussal, aki gyakran megjelent neki és kinyilatkoztatásokban részesítette. Így halála napját – 1298. június 11. – is előre megmondta. A férje által alapított gnieznói Ferences és klarissza kolostor templomában temették el.

Halála után azonnal tisztelet övezte, sírját zarándokok látogatták. Boldoggá avatását 1631-ben kezdeményezték. XII. Leó 1827. szeptember 22-én engedélyezte ünnepét a konventuális minoriták és a klarisszák számára, majd XIII. Leó kiterjesztette egész Lengyelországra.

Földi maradványait a gnieznói Ferences templomban az egykori klarissza kápolnában – ami ma a templom egyik oldalhajója - diszes szarkofágban őrzik (ul. Franciśkańska 12). Az emlékhelyet templomi és lengyel, valamint magyar nemzeti zászlók díszítik. Rendszeresen felkeresik a Gniezno testvérvárosából, Esztergomból érkező magyarok és a Gnieznóba ellátogató magyar turisták.

A METEM (Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Alapítvány) 2011-ben megjelentette Piotr Stefaniak *Árpád-házi Boldog Jolán* című, 175 oldalas kötetét. A kétnyelvű (magyar és lengyel) könyv nemcsak az egyházi és világi kutatások eredményeit foglalja össze, hanem számos képet is tartalmaz. Ez az ikonográfiai anyag Boldog Jolán életének helyszíneit, ábrázolásait és kultuszának

dokumentumait adja. A kiadvány gazdag képanyaga segít áttekinteni a távoli középkort, s így közelebb hozni Boldog Jolán alakját.

*Szent Kinga neve a Kis-Lengyelország régióban levő wieliczka-i sóbányához kötődik. A legenda szerint réges-régen a Krakkóban uralkodó Szemérmes Boleszláv herceg megkérte Kinga magyar hercegnő kezét, és egy csodálatos gyűrűt ajándékozott neki. Amikor IV. Béla beleegyezett, hogy lányát a lengyel hercegnek adja, a hercegnőnek kellett eldöntenie, milyen hozományt szeretne.

Nem a drágakövekre vagy az aranyra helyezte a hangsúlyt, hanem a sóra, amelyet leendő alattvalóinak szeretett volna adni. Így kapott egy bányát, amely Máramaros (a mai Románia) közelében volt, de nem volt teljesen elégedett vele. Végül is nem tudta átvinni a bányát Lengyelországba! Némi gondolkodás után úgy döntött, ledobja az eljegyzési gyűrűjét az aknába. Amikor Kinga megérkezett Krakkóba, többször is körbevezették a királysághoz tartozó területeken. Amikor a hercegnő az egyik Krakkó melletti faluban (Wieliczka) tartózkodott, találtak egy sötömböt, benne a gyűrűjével – és a legenda szerint ennek a gyűrűnek kellett a sót elhoznia Lengyelországba.

A középkorban a kősó a lengyel gazdaság alappillére és egyik nemzeti kincse volt, ezért „fehér arany” is nevezték. A wieliczka-i sóbánya ma már csak idegenforgalmi látnivaló. Minden oda ellátogató turista megismeri Szent Kinga legendáját, láthatja só-szobrát 101 méterre a föld alatt a csodálatos élményt nyújtó, Szt. Kinga káponában állva.

Kinga hercegnőt II. János Pál pápa avatta szentté.

Források:

<https://www.magyarKurir.hu/hirek/arpad-hazi-boldog-jolan-szerzetesno>

<https://archiv.katolikus.hu/szentek/0615.html>

<http://www.keresztenyelet.hu/a-jamborsag-es-a-szeretet-peldakepe-arpad-hazi-boldog-jolan-1235-1298/>

<https://www.kopalnia.pl/kopalnia-wiedzy/skad-sie-wziela-sol-w-wieliczce-legenda-o-sw-kindze-cvqk#paragraf-3>